

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи**

Бічуй Ірина Вікторівна

Особливості соціальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами

спеціальність 231 Соціальна робота

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-професійною програмою (освітньо-науковою програмою)
«Соціальна робота»

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи Кочубей Т.Д.

Умань – 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. Організація навчання і виховання дітей з ООП.....	7
1.1 Проблеми наукового дослідження груп дітей з особливими освітніми потребами.....	9
1.2 Соціально-психологічні особливості сімей, які виховують дітей з ООП.....	21
1.3 Навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої та дошкільної освіти.....	39
РОЗДІЛ 2. Психологічний супровід та допомога дітям з ООП.....	55
2.1 Основні методи і форми інклюзивного виховання.....	59
2.2 Науково- методичний супровід та допомога сім'ям, що виховують дітей з ООП.....	69
2.3 Корекційна робота з дітьми з особливими потребами.....	75
Висновки.....	79
Список використаних джерел.....	81

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження: Інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір України є одним із напрямів гуманізації всієї системи освіти, що відповідає пріоритетам державної політики, окресленим у «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» та підтриманим низкою законодавчо-нормативних документів, серед яких Закони України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» (від 5 черв. 2014 р.) та «Про внесення змін до закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг» (від 23 трав. 2017 р.).

Після прийняття Конвенції ООН про права інвалідів та її ратифікації Україна повинна забезпечувати інклюзивну освіту на всіх рівнях, доступ до загальної вищої освіти, професійного навчання, освіти для дорослих і навчання протягом усього життя, без дискримінації та нарівні з іншими, з метою розвитку фізичних, розумових та творчих здібностей інвалідів, почуття гідності та самоповаги, надання можливостей для ефективної участі таких людей у житті суспільства. Держава має надавати можливості засвоєння життєвих навичок, які спрямовані на підвищення інтеграції в соціум осіб із вадами.

Мета дослідження: розробити та експериментально перевірити програму з упровадження психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами як засобу соціально-психологічної реабілітації дітей з інвалідністю в умовах інклюзивно-ресурсного центру.

Відповідно до теми та мети дослідження окреслено такі **завдання:**

1. Схарактеризувати соціально-психологічну реабілітацію як наукову проблему.
2. Розкрити сутність та зміст психолого-педагогічного супроводу як засобу соціально-психологічної реабілітації дітей з інвалідністю.
3. Упровадити програму психолого-педагогічного супроводу та експериментально перевірити її вплив на реабілітацію та соціалізацію дітей з інвалідністю.

На міжнародній конференції ООН з питань освіти, науки і культури «Інклюзивна освіта: шлях у майбутнє», яка проходила у Женеві в 2008 році, відмічалось, що

запровадження інклюзії в освітній сфері є не другорядним, а центральним питанням для забезпечення високоякісної освіти і створення більш інклюзивних суспільств.

Об'єкт дослідження – соціальна інтеграція дітей з інвалідністю.

Предмет дослідження – зміст, форми і напрями особливостей психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами як засіб соціально-психологічної реабілітації в умовах інклюзивно-ресурсного центру.

У зарубіжних дослідженнях виділяються чотири види інтеграції залежно від ступеня взаємодії: фізична, функціональна, соціальна, соціоетальна. Фізична інтеграція припускає лише перебування дітей разом в одному приміщенні одночасно. Основна характеристика функціональної інтеграції – наявність предметно-просторового об'єднання, яке супроводжується організацією предметної взаємодії. Соціальна інтеграція передбачає міжособистісні контакти між звичайними та особливими дітьми. Соціоетальна інтеграція визначає вищий ступінь взаємодії і вважається оптимальною, тому що відбувається повне зняття соціальної дистанції, рівноправне партнерство в діяльності та суб'єкт-суб'єктні відносини в дитячій групі.

Методи дослідження: Незважаючи на значні відмінності в системах інтегративного підходу до навчання, виховання й розвитку дітей з особливими потребами різних країн, дослідники одностайні в розумінні інтеграції як процесу, що створює оптимальні умови для повноцінного спілкування учнів незалежно від рівня здоров'я.

Практичне значення результатів дослідження полягає в активному використанні для України інклюзивної освіти – педагогічної інновації, що перебуває на стадії впровадження, а тому натрапляє на труднощі. Результати дослідження можуть бути використані у навчально-виховному процесі закладів освіти з метою сприяння соціально-психологічної реабілітації молоді з інвалідністю.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи УДПУ імені Павла Тичини, на засіданнях Центру та Студентського наукового товариства.

ВИСНОВКИ

У науковій роботі здійснено теоретичне узагальнення та практичне вирішення проблеми соціальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

1. У ході аналізу ступеня розробленості досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній літературі та освітньо-виховній практиці схарактеризовано психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами. Встановлено, що дослідники заклали методологічне підґрунтя та розкрили загальні питання характеристики соціальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, психологічної реабілітації, впливу супроводу на адаптацію та соціалізацію осіб з інвалідністю.

Аналіз наявних наукових надбань засвідчує, що в дослідженнях в основному зосереджено увагу на теоретичних засадах соціальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, але не дуже розкритий практичний аспект щодо впровадження такого виду діяльності в закладах вищої освіти.

2. Розкрито сутність та зміст соціальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: спрямування на відновлення сил; встановлення нових соціальних контактів; забезпечення зміни середовища, звичного способу життя, активної форми відпочинку та навчання, що сприяє психологічному розслабленню; позитивний вплив на розвиток особистості.

Кількісні показники проведеного дослідження засвідчили, що соціальна робота з дітьми з особливими освітніми потребами є унікальним засобом для реабілітації осіб з інвалідністю, включає як пізнавальний процес, так і можливість для успішного проходження соціалізації в умовах освітнього середовища інклюзивно-ресурсного центру. При проведенні експериментального дослідження було виявлено, що психолого-педагогічний супровід в поєднанні з тренінговою програмою позитивно впливають на такі показники, як дезадаптивність, емоційний дискомфорт та загальна комунікація з однолітками.

Поряд із перспективністю постають питання, які потребують подальшої розробки: забезпечення реалізації права дітей з обмеженими можливостями здоров'я; успішне запровадження інклюзивного навчання в системі освіти України; максимально зняти бар'єри у доступі дитини з особливими освітніми потребами до

розвитку її природного потенціалу.

Для реалізації подібного процесу необхідні особливі умови для дітей з обмеженими можливостями здоров'я різних категорій, спеціальна підготовленість педагогічних працівників закладів освіти. Пошук найбільш оптимальних шляхів, засобів, методів для успішної адаптації та інтеграції дітей з обмеженими можливостями здоров'я в суспільство – це завдання всіх і кожного.